

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

Ενδεικτικό διάγραμμα ανάπτυξης του θέματος

1. Η έννοια και η σημασία του ελεύθερου χρόνου
2. Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου στην παιδική ηλικία
3. Σχολείο και ελεύθερος χρόνος: Η διδακτική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων
4. Ελεύθερος χρόνος και κατ' οίκον εργασίες.
5. Ελεύθερος χρόνος και παιχνίδι: Η αξιοποίηση του παιχνιδιού στην παιδαγωγική διαδικασία και στη διδασκαλία.
6. Η θέση του ελεύθερου χρόνου και του παιδαγωγικού παιχνιδιού στα σχολικά εγχειρίδια
7. Συμπεράσματα και προτάσεις

Ο ελεύθερος χρόνος και η αξιοποίησή του στη διδασκαλία και τη μάθηση
Ερωματολόγιο φοιτητή προς το δάσκαλο

Περιοχή:.....Δάσκαλος Δασκάλα
Τάξη:.....Ημερομηνία:.....
Όνοματεπώνυμο φοιτητή/τριας:.....

Ερωτήσεις

1. Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τις παρακάτω δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου στα μαθήματά σας;

- α) Ανάγνωση βιβλίου/περιοδικού
β) Επισκέψεις εκπαιδευτικού-ψυχαγωγικού χαρακτήρα
γ) Αθλητικές δραστηριότητες - παιχνίδια
δ) Μουσική
ε) Θεατρική παράσταση

Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ

στ) Άλλη δραστηριότητα.....

2. Αναφέρονται δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου στα βιβλία του δημοτικού σχολείου;

- α) Καθόλου β) Λίγο γ) Πολύ δ) Πάρα πολύ

*Αν η απάντησή σας στην ερώτηση αυτή ήταν **Καθόλου** παρακαλώ συνεχίστε με την ερώτηση 4*

3. Στα σχολικά βιβλία συναντάτε παιχνίδια-δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου:

Παρακαλώ, απαντήστε σημειώνοντας αριθμούς από το 1 (για τα παιχνίδια-δραστηριότητες που συναντάτε λιγότερο στα σχολικά βιβλία) έως το 4 (για τα παιχνίδια-δραστηριότητες που συναντάτε περισσότερο).

- α) Γνώσεων
β) Θεατρικά
γ) Κινητικά
δ) Φαντασίας

Άλλο:.....

4. Οι δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου που χρησιμοποιείτε στη διδασκαλία είναι:

Παρακαλώ, απαντήστε σημειώνοντας αριθμούς από το 1 (για τη δραστηριότητα που χρησιμοποιείτε λιγότερο) έως το 4 (για τη δραστηριότητα που χρησιμοποιείτε περισσότερο).

- α) Δική σας επινόηση
β) Αυτά που προτείνει το βιβλίο
γ) Επινόηση των μαθητών σας
δ) Άλλο:.....
Δε χρησιμοποιώ

*Αν η απάντησή σας στην ερώτηση αυτή ήταν **Δε χρησιμοποιώ** παρακαλώ συνεχίστε με την ερώτηση 8*

6. Ποιος είναι ο λόγος που χρησιμοποιείτε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου στη διδασκαλία;
Παρακαλώ, απαντήστε σημειώνοντας αριθμούς από το 1 (για το λιγότερο σημαντικό λόγο) έως το 5 (για τον περισσότερο σημαντικό λόγο).

- α) Για τη χαλάρωση της έντασης
- β) Για την εμπέδωση του μαθήματος
- γ) Επειδή το προτείνει το βιβλίο δασκάλου/μαθητή
- δ) Επειδή περισσεύει χρόνος μετά τη διδασκαλία
- Άλλο:.....

7. Οι μαθητές αντιμετωπίζουν τις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου

- α) Με ευχαρίστηση και ενδιαφέρον
- β) Με άρνηση
- γ) Με αδιαφορία

8. Πόσο συχνά αναθέτετε κατ' οίκον εργασίες στους μαθητές σας;

- α) Καθόλου β) Λίγο γ) Πολύ δ) Πάρα πολύ

9. Σε ποια από τα μαθήματα αναθέτετε συχνότερα κατ' οίκον εργασίες στους μαθητές;

Παρακαλώ, απαντήστε σημειώνοντας αριθμούς από το 1 (για το μάθημα που αναθέτετε λιγότερο συχνά κατ' οίκον εργασίες) έως το 5 (για το μάθημα που αναθέτετε κατ' οίκον εργασίες περισσότερο συχνά).

- α) Γλώσσα
- β) Μαθηματικά
- γ) Φυσικής
- δ) Μελέτη Περιβάλλοντος
- ε) Ιστορία
- στ) Θρησκευτικά

10. Οι κατ' οίκον εργασίες συμβάλλουν:

Παρακαλώ, ιεραρχήστε τους παρακάτω λόγους σημειώνοντας αριθμούς από το 1 (λιγότερο σημαντικός λόγος) έως το 5 (περισσότερο σημαντικός λόγος).

- α) στην επίτευξη των στόχων του μαθήματος
- β) στην βελτίωση της επίδοσης των μαθητών
- γ) στην ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή να εργάζεται μόνος του
- δ) στη μείωση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών
- Άλλο

Ο ελεύθερος χρόνος και η αξιοποίησή του στη διδασκαλία και τη μάθηση
Ερωτηματολόγιο φοιτητή προς το μαθητή
(για μαθητές Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού)

Περιοχή:.....

Τάξη:.....Ημερομηνία:.....

Όνοματεπώνυμο φοιτητή/τριας:.....

1. Ποιες δραστηριότητες κάνεις στο χώρο του σχολείου;

Μπορείς να επιλέξεις περισσότερες από μία απαντήσεις σημειώνοντας X στα παρακάτω κουτάκια.

- α) Προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης μέρας
- β) Ξένη γλώσσα
- γ) Αθλητισμό/Χορό
- δ) Μουσική/Εικαστικά
- ε) Άλλη (σημείωσε).....

2. Ποιο παιχνίδι προτιμάς να παίζεις στα διαλείμματα;

Βάλε σε σειρά τις παρακάτω απαντήσεις ξεκινώντας από το 1 (για το παιχνίδι που σου αρέσει να παίζεις λιγότερο) έως το 3 (για το παιχνίδι που σου αρέσει να παίζεις πιο συχνά).

- α) Ένα ομαδικό αθλητικό παιχνίδι
- β) Ένα ατομικό αθλητικό παιχνίδι
- γ) Ηλεκτρονικά παιχνίδια
- Άλλο (σημείωσε)

3. Πόση ώρα αφιερώνεις καθημερινά στο παιχνίδι μετά το σχολείο;

Σημείωσε την απάντησή σου με X σ' ένα από τα παρακάτω κουτάκια

- α) Λιγότερο από μία ώρα
- β) Μία ώρα
- γ) Δύο ώρες
- δ) Τρεις ώρες

4. Ποια είδη εκπομπών παρακολουθείς πιο συχνά στην τηλεόραση;

Βάλε σε σειρά τις παρακάτω απαντήσεις ξεκινώντας από το 1 (για το είδος της εκπομπής που βλέπεις λιγότερο) έως το 7 (για το είδος της εκπομπής που βλέπεις πιο συχνά).

- α) Ειδήσεις
- β) Ταινίες-σέριαλ
- γ) Κινούμενα σχέδια
- ε) Εκπαιδευτικά προγράμματα
- στ) Παιδικές εκπομπές
- ζ) Αθλητικές εκπομπές

5. Πόση ώρα αφιερώνεις καθημερινά στο να βλέπεις τηλεόραση;

Σημείωσε με X την απάντησή σου σ' ένα από τα παρακάτω κουτάκια

- α) Λιγότερο από μία ώρα
- β) Μία ώρα
- γ) Δύο ώρες
- δ) Τρεις ώρες

6. Μελετάς εξωσχολικά βιβλία;

Σημείωσε με X την απάντησή σου σ' ένα από τα παρακάτω κουτάκια

- α) Ναι β) Όχι

7. Πόση ώρα αφιερώνεις για τις εργασίες του σχολείου στο σπίτι;

Σημείωσε με X την απάντησή σου σ' ένα από τα παρακάτω κουτάκια

- α) Λιγότερο από μια ώρα
- β) Μία ώρα
- γ) Δύο ώρες
- δ) Περισσότερο από δύο ώρες

8. Πόσο συχνά χρησιμοποιούνται οι παρακάτω δραστηριότητες στη τάξη σου;

Για κάθε μία από τις παρακάτω απαντήσεις σημείωσε με X το αντίστοιχο κουτάκι του πίνακα

- α) Ανάγνωση βιβλίου / περιοδικού
- β) Επισκέψεις εκπαιδευτικού-ψυχαγωγικού χαρακτήρα
- γ) Αθλητικές δραστηριότητες - παιχνίδια
- δ) Μουσική
- ε) Θεατρική παράσταση

Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αυγητίδου, Σ., (επιμ.) (2001). *Το Παιχνίδι: Σύγχρονες Ερευνητικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Βρεττός, Ι., Ταρατόρη, Ε., & Χατζηδήμου, Δ. (2001). Το πρόβλημα των εργασιών των μαθητών και η αντιμετώπισή του – Πρακτικές οδηγίες για τον εκπαιδευτικό του Ολοήμερου Σχολείου. Στο: Ι.Ε. Πυργιωτάκης (επιμ.), *Ολοήμερο σχολείο: Λειτουργία και προοπτικές*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., σ. 85-97.
- Γαληνέας, Ι. Β. (2003). *Η αξιοποίηση του μη «σχολικού χρόνου» αντίπαλο δέος της «σχολικής εργασίας»*. Διαθέσιμο στο: http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/e27_11_03/sin_ath/mer_c_th_en_v/galineas.htm (τελευταία πρόσβαση 1/10/2012).
- Γκουργκούλη, Κ., Κούρια, Α. (επιμ.) (2000). *Παιδί και παιχνίδι στην νεοελληνική Κοινωνία (19ος-20ος) αιώνας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Γολέμη, Α. (2001). *Το παιχνίδι*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Δαρβούδης, Α. (2010), Κατ' οίκον εργασίες και μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου, Τμήμα Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής, Διαθέσιμο στο: <http://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/26811?locale=el> (τελευταία πρόσβαση 7/10/2012).
- Διαμαντόπουλος, Π. (2003). *Η επίδραση των διάφορων μορφών εκπαίδευσης του Δημοτικού Σχολείου στη διαμόρφωση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών- Μια εμπειρική έρευνα σε 360 μαθητές της Κρήτης*. Διαθέσιμο στο: http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/e27_11_03/sin_ath/mer_c_th_en_v/diamantopoylos.htm (τελευταία Πρόσβαση 1/10/2012).
- Διαμαντόπουλος, Π. (2004). *Παιδαγωγική του ελεύθερου χρόνου. Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών του δημοτικού σχολείου*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Ερευνητές, (2003). *Παιχνίδια με τον αέρα*. Αθήνα: Ερευνητές.
- Θεοδωρόπουλος, Ι.Ε. (1992). Χρόνος και μάθημα. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση, *Νέα Παιδεία*, τ. 63, σ. 43-56.
- Θωίδης, Ι. (2000). *Σχολείο και ελεύθερος χρόνος : συμβολή στην προβληματική του ελεύθερου χρόνου στα πλαίσια της λειτουργίας των σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε., Φλώρινα.
- Θωίδης Ι. (2002). Αναθεώρηση της παιδικής ηλικίας σε σχέση με τον ελεύθερο χρόνο: νέα καθήκοντα για την παιδαγωγική επιστήμη. Στο: *14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνικής*

Εταιρείας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας «Ελεύθερος χρόνος και παιδί», Θεσσαλονίκη 2002, σ. 40-41.

Θωίδης, Ι. & Χανιωτάκης, Ν. (2008). Οι κατ' οίκον εργασίες στο Ολοήμερο σχολείο. Αντιλήψεις των δασκάλων. Στο Α. Τριλιανός & Ι. Καράμηνας (επιμ.), *6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα*, τ. Β', Αθήνα: Ατραπός, σ. 900-909.

Κανάκης, Ν., Μ., (1990). Το παιχνίδι και ο ρόλος του στην ανάπτυξη του παιδιού, *Διαβάζω*, τ. 236, σ. 20-24.

Κάππας, Ε. (1993). Σχολικός χρόνος, *Νέα Παιδεία*, τ. 66, σ. 44-50.

Καραμπάτσος, Α., (1990). Το παιδικό παιχνίδι. Τα είδη του και η σημασία του στην παιδαγωγική διαδικασία, *Διαβάζω*, τ. 236, σ. 25-30.

Κάτσικας, Χ. (1996). Που αφιερώνουν τον ελεύθερο χρόνο τους οι μαθητές, *Διαβάζω*, τ. 361.

Κοκκινόπουλος, Σ. Μπαρκούκης, Β. Μπίκος, Κ. & Τσορμπατζούδης, Χ. (2010). Ο ρόλος των βασικών ψυχολογικών αναγκών στη διαμόρφωση κινήτρων για συμμετοχή σε εξωσχολικές αθλητικές δραστηριότητες, *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τ. 49, σ. 81-96.

Κορωναίου, Α. (1996). *Κοινωνιολογία του ελεύθερου χρόνου*. Αθήνα: Νήσος

Κουμέντος, Γ. Ν. (2006). Η επίδραση της τηλεόρασης στον ελεύθερο χρόνο και στη σχολική επίδοση των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου. Μια εμπειρική μελέτη, *Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου*, τ. 6, σ. 136-151.

Κουμπουρέλος, Ν., (2004). Παιχνίδι και παιδί, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τ. 135, σ. 107-110.

Κωνσταντινόπουλος, Σ. (2007). *Παιδαγωγική του παιχνιδιού*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Λιόλος, Ν. (1990). Οι εξωσχολικές δραστηριότητες και ο ελεύθερος χρόνος των μαθητών, *Σχολείο και Ζωή*, τ. 56.

Λουκέρης, Δ. (2004). Η δουλειά στο σπίτι. Στο Α. Τριλιανός & Ι. Καράμηνας(επιμ). *Συμβουλευτική Γονέων*. Αθήνα: Εργαστήριο Πειραματικής Παιδαγωγικής ΕΚΠΑ, σ. 203-216.

Μαγνήσαλης, Γ. Κ. (1998). Δημιουργικά παιχνίδια. Αθήνα: Μπάστας-Πλέσσας.

Μαλαφάντης, Κ. (1990). Παιχνίδι και Παιδί, *Διαβάζω*, τ. 236.

Μαυρογιώργος, Γ. (χ.χ.). *Μορφές κατανόησης και κατανομής/διευθέτησης του σχολικού χρόνου*. Διαθέσιμο στο: <http://edu.pep.uoi.gr/gmavrog/index2.html> (τελευταία πρόσβαση 29/9/2012).

Ματσαγγούρας, Η. (2003). Η σχολική Τάξη, τόμος Α'. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Μήτσιου, Γ. (2005). Διαθεματικές δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου στο Ολοήμερο Σχολείο. Διαθέσιμο στο: http://thess.pde.sch.gr/webmaster/showartic.php?topic_id=27 (τελευταία Πρόσβαση 1/10/2012)

- Μουγιάκος, Π., Παπαδημούλης, Χ., Μώρου, Α., & Φράγκη, Μ. (2008). *Θεατρική Αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Μουδατσάκης, Ε. Τ. (1994). *Η θεωρία του δράματος στη σχολική πράξη. Το θεατρικό παιχνίδι. Η δραματοποίηση*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2004). Σχόλη. Στο: *Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Σοφού, Ε. (2002). Αιχμάλωτοι του χρόνου. Η αναγκαιότητα της ευέλικτης χρήσης του χρόνου στη σύγχρονη εκπαίδευση, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ. 6, σ. 223-238.
- Τσουλοφώτας, Μ. (1979). *Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών σχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Φελέκη.
- Φύκαρης, Ι. (2008). *Οι κατ' οίκον εργασίες ως διδακτική στρατηγική. Θεωρητική προσέγγιση και εμπειρική διερεύνηση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Φωστιέρη, Σ. (2008). *Ο ελεύθερος χρόνος των παιδιών σχολικής ηλικίας στα πλαίσια της ελληνικής οικογένειας*. Διπλωματική Εργασία. Αθήνα: ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, Τομέας Επιστημών Αγωγής.
- Χαρίστου, Μ. (1989). Ελεύθερος χρόνος, εργασία και εκπαίδευση, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τ. 47.
- Χανιωτάκης, Ν.Ι. & Θωίδης, Ι.Δ. (2002). Διαθεματικές δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου στο Ολοήμερο Σχολείο, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ. 6, σ. 239-270.
- Χανιωτάκης, Ν., & Θωίδης, Ι. (2007). Οι κατ' οίκον εργασίες στο ολοήμερο σχολείο; αντιλήψεις μαθητών. Στο *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα*, Θεσσαλονίκη 24-26 Νοεμβρίου 2006, τ. Β', Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, σ. 56-64.
- Χατζηδήμου, Δ. (1995). *Οι κατ' οίκον εργασίες των μαθητών. Μια ερευνητική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηδήμου, Δ., Στραβάκου, Π., & Κουγιουρούκη, Μ. (2007). *Οι κατ' οίκον εργασίες μέσα από την ανίχνευση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας. Ένα πολυδιάστατο παιδαγωγικό ζήτημα*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Harris, D. (2011). *Ελεύθερος χρόνος. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Toti, G. (2009). *Ο ελεύθερος χρόνος*, Αθήνα: Πολιτεία.